

Тема 14. ОБЛІК ІНВЕСТИЦІЙ В АСОЦІЙОВАНІ КОМПАНІЇ

МСБО 28 «ІНВЕСТИЦІЇ В АСОЦІЙОВАНІ КОМПАНІЇ»

Сфера застосування

МСБО (IAS) 28 застосовується для обліку інвестицій в асоційовані компанії, за винятком інвестицій, що належать:

- венчурним фондам;
- спільним і пайовим фондам, а також аналогічним фінансовим організаціям, які на момент первісного визнання класифіковані як інвестиції, що враховуються за справедливою вартістю, з віднесенням зміни вартості на фінансовий результат або як «призначені для торгівлі» і враховуються згідно з МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання й оцінка».

Такі інвестиції оцінюються за справедливою вартістю згідно з МСБО (IAS) 39, а зміни в їхній справедливій вартості відносяться на фінансовий результат періоду, у якому відбулася зміна.

Визначення	<p>Асоційована компанія – це компанія, на діяльність якої інвестор має суттєвий вплив, але яка при цьому не є дочірньою компанією, не спільним підприємством (тобто економічною діяльністю, що спільно здійснюється контролюється декількома учасниками).</p> <p>Суттєвий вплив – це можливість брати участь у прийнятті рішень з фінансово-виробничої політики компанії, але не контроль або спільний контроль над такою політикою.</p> <p>Контроль – це повноваження з управління фінансовою або виробничою політикою компанії з метою одержання вигоди від діяльності.</p>
Ознаки суттєвого впливу	<p>Наявність суттєвого впливу з боку інвестора звичайно підтверджується одним або декількома з перерахованих нижче способів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • представництво в правлінні (раді директорів) або аналогічному управлінському органі; • участь у процесах розробки політики; • суттєва операційна взаємодія інвестором з об'єктом інвестування; • обмін управлінським персоналом; • надання важливої технічної інформації. <p>У разі відсутності переконливих доказів протилежного, володіння не менше ніж 20% акцій із правом голосу свідчить про наявність суттєвого впливу.</p> <p>Потрібно також враховувати існування впливу інструментів, як розташованих інвестором, так і інструментів, які можуть забезпечити йому додаткове право голосу.</p> <p>Інструменти, що можуть забезпечити додаткове право голосу, це варанти й опціони на покупку акцій, а також боргові частки інструменти, що можуть бути конвертовані в звичайні акції.</p> <p>У випадку втрати суттєвого впливу інвестиція далі враховується згідно з МСБО (IAS) 39, а первісна вартість при первісному визнанні приймається рівною балансовій вартості на момент втрати суттєвого впливу.</p>
Підхід до обліку	<p>Інвестиції в асоційовані компанії враховуються з використанням методу участі в капіталі.</p> <p><i>Метод участі в капіталі</i></p> <p>Первісне визнання інвестиції в асоційовану компанію здійснюється за собівартістю. Надалі балансова вартість цієї інвестиції збільшується/зменшується в залежності від частки інвестора в прибутку/збитках асоційованої компанії, що виникли після дати придбання.</p> <p>Одержання дивідендів від асоційованої компанії приводить до зниження балансової вартості інвестиції.</p> <p>Коректування балансової вартості інвестиції може знадобитися у разі зміни частки інвестора, обумовленої змінами у власному капіталі асоційованої компанії, що не були віднесені на прибуток/збиток (напр., унаслідок переоцінки основних засобів або курсових різниць, включених у курсовий резерв).</p>

	<p>Частка інвестора в прибутку/ збитках асоційованої компанії за поточний звітний період включається в його фінансовий результат.</p> <p>Консолідація асоційованої компанії не відбувається на постатейній основі. Замість цього, у консолідований баланс однією статтею потрібно включити частину групи в чистих активах асоційованої компанії, а в консолідований звіт про прибуток і збитки – приналежній групі частини прибутку після податків, теж однією статтею.</p>
Визнання збитків	<p>Якщо частина збитків асоційованої компанії дорівнює частці інвестора в цій компанії (або перевищує неї), то інвестор припиняє визнавати свою частину в подальших збитках.</p> <p>Частка інвестора в асоційованій компанії – це її вартість відповідно до методу участі в капіталі плюс будь-який довгостроковий інтерес, що є частиною чистої інвестиції інвестора.</p> <p>Після того, як частка інвестора в асоційованій компанії знизилася до нуля, визнання зобов'язань щодо наступних збитків здійснюється лише остільки, оскільки в інвестора в цьому зв'язку виникли юридичні або фактичні зобов'язання або він здійснював виплати в межах асоційованої компанії.</p> <p>Якщо згодом асоційована компанія знову стане прибутковою, інвестор відновлює визнання своєї частини прибутку тільки після того, як належна йому частина прибутку асоційованої компанії зрівняється з раніше невизнаною частиною збитків.</p>
Облікові політики	<p>Якщо облікові політики асоційованої компанії інвестора різні, то при використанні методу участі в капіталі необхідно здійснити коректування, що приводять до звітності у відповідності з обліковими політиками інвестора.</p>
Зменшення корисності	<p>Приймаючи рішення про необхідність подальшого визнання збитків в подальшому зменшення корисності, інвестор, що застосовує метод участі в капіталі, у т.ч. стосовно визнання збитків асоційованої компанії, керується положеннями МСБО (IAS) 39.</p> <p>Оскільки гудвіл, включений у балансову вартість інвестиції в асоційовану компанію, розділено не визнається, він знає знецінення теж окремо не перевіряється.</p> <p>Замість цього на предмет знецінення перевіряється вся інвестиція (шляхом порівняння її суми, що в дещо менше, з балансовою вартістю).</p> <p>Визначаючи цінність використання інвестиції, компанія оцінює:</p> <ul style="list-style-type: none"> – свою частину дисконтованої вартості поточних коштів, очікуваних у майбутньому від асоційованої компанії, у т.ч. від господарської діяльності в подальшому продажі інвестиції; або – дисконтовану вартість надходжень коштів від дивідендів, очікуваних у майбутньому від асоційованої компанії, а також від остаточного продажу інвестиції.
Винятки	<p>Якщо інвестиція в асоційовану компанію класифікована як «призначена на продаж», необхідно враховувати згідно з МСФЗ 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, припинена діяльність».</p> <p>Згідно з МСФЗ 5, якщо асоційована компанія придбана з метою перепродажу протягом наступних 12 місяців, вона оцінюється по найменшій з величин: балансової вартості (напр., собівартості) і справедливої вартості за винятком витрат на продаж.</p> <p>Якщо інвестор – материнською компанією в рамках групи, що вирішила не готувати консолідовану фінансову звітність, то інвестиція в асоційовану компанію повинна враховуватися за собівартістю або згідно з МСБО 39.</p> <p>Інвестиція в асоційовану компанію враховується за собівартістю або згідно з МСБО 39 при виконанні всіх перерахованих нижче умов:</p> <ul style="list-style-type: none"> – учасник – дочірньою компанією, цілком або частково приналежно іншою компанією (при наявності згоди м'норитарних акціонерів, якщо так); – боргові часткові інструменти учасника не мають котирування на відкритому ринку; – учасник не надавав свою фінансову звітність визнаній фондовій біржі; – пром'яжна або головна материнська компанія учасника представляє консолідовану фінансову звітність згідно з МСБО. <p>Інвестор, що має інвестиції тільки в асоційовану компанію, не має дочірніх компаній, звільняється від необхідності використовувати метод участі в капіталі на тих же підставах, що дозволяють материнським компаніям не готувати консолідовану звітність згідно з МСБО 27.</p>

Операції з асоційованою компанією

Внутрішні торговельні операції	Дивіденди	Нереалізований прибуток
<p>Підприємства групи можуть здійснювати з асоційованою компанією операції купівлі-продажу. У результаті в звітності виникне дебіторська кредиторська заборгованість. Залишки по операціях з асоційованими компаніями не повинні виключатися. Дохід і собівартість не коректуються з урахуванням оборотів з асоційованими компаніями не коректуються. У консолідованому балансі дебіторську кредиторську заборгованість по операціях з асоційованою компанією потрібно показати окремо</p>	<p>Консолідований баланс: Забезпечити, щоб дивіденди до виплати до одержання були цілком враховані окремими компаніями. Включити дивіденди до одержання <i>групою</i> в асоційованих компаній у статтю дивіденди консолідованого балансу. Внутрішні залишки дивідендів НЕ повинні виключатися. Консолідований звіт про прибуток і збитки: Дивіденди, одержувані в асоційованих компаній, не слід включати в консолідований звіт про прибуток і збитки. Відповідно до методу участі в капіталі, частка материнської компанії в післяподатковому прибутку асоційованої компанії (тобто до дивідендів) включена в статтю «Доход в асоційованої компанії». Включення дивідендів в асоційованої компанії в консолідований звіт про прибуток і збитки привело б до повторного їхнього обліку</p>	<p>Якщо материнська компанія продає товари асоційованої компанії наприкінці року вони все ще знаходяться на складі останньої, то їхня балансова вартість буде включати прибуток, зароблений і враховану материнською компанією. Цей прибуток, що ввійшов у балансову вартість запасів, буде відображений в розрахунку чистих активів асоційованої компанії (прибуток не реалізований); в звіті про прибуток і збитки материнської компанії. Якщо асоційована компанія продає товари материнській, виникає аналогічна ситуація, тільки тепер прибуток потрапить у звіт про прибуток і збитки асоційованої компанії і запаси материнської. Щоб уникнути повторного обліку при використанні методу участі в капіталі, цей нереалізований прибуток повинен бути виключений. Нереалізований прибуток підлягає виключенню в межах частки інвестора в асоційованій компанії. Нереалізовані збитки не підлягають виключенню в тому ступені, у якому операція свідчить про знецінення (зниження вартості) переданого активу. Щоб виключити нереалізований прибуток (поза залежністю від прямої операції купівлі-продажу), необхідно відняти його з прибутку до податків, а також з нерозподіленого прибутку в розрахунку чистих активів асоційованої компанії до того, як остання буде включена в консолідовану звітність з використанням методу участі в капіталі</p>

Приклад

Нижче наведені баланси компаній XY, XXX і ZZZ станом на 31 грудня 2005 (тис.грн.):

	XY	XXX	ZZZ
Необоротні активи:			
Основні засоби	3820	4425	500
Нематеріальні активи	–	200	–
Інвестиції	1600	–	–
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	5420	4625	500
Поточні активи:			
Запаси	2740	1280	250
Дебіторська заборгованість	1960	980	164
Грошові кошти	1260	–	86
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	5960	2260	500
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Усього активи	11380	6885	1000

Капітал і резерви:			
Акціонерний капітал (номінал акції 25 коп.)	4000	500	200
Резерви:			
Емісійний дохід	800	125	
Нерозподілений прибуток			
На 31 грудня 2004 р.	2300	380	450
За 2005 рік	1760	400	150
	8860	1405	800
Поточні зобов'язання:			
Кредиторська заборгованість	2120	3070	142
Овердрафт	–	2260	–
Податки	400	150	58
	2520	5480	200
Усього пасиви	11380	6885	1000

Необхідно також взяти до уваги наступну інформацію:

1. Інвестиції

1 січня 2005 р. компанія XYZ придбала 1.6 млн. акцій XXX по 75 коп., сплативши 75 коп. за акцію, а 1 липня 2005 р. м. – 40% акціонерного капіталу компанії ZZZ за 400 тис.грн.

2. Облікова політика групи

Нематеріальний актив, показаний у балансі XXX, не відповідає критеріям визнання нематеріального активу згідно з МСФЗ 38. На дату придбання даний нематеріальний актив складав 80 тис.грн.

Гудвіл

Відповідно до МСФЗ 38, наприкінці звітного періоду була проведена перевірка гудвілу на знецінення, що показала, що гудвіл стосовно XXX знецінений на 20 тис.грн., а гудвіл стосовно ZZZ – на 5 тис.грн.

3. Внутрігрупові операції

Запаси XYZ включають товари, куплені в XXX після її входження до складу групи за трансферною ціною 150 тис.грн. Запаси ZZZ включають товари, куплені в XYZ за 25 тис.грн. Усі ці продажі здійснювалися з 25% надбавкою до собівартості товарів.

Дебіторська заборгованість XYZ включає заборгованість XXX у розмірі 70 тис.грн.

Однак, відповідно до звітності XXX сума заборгованості – інша, оскільки 31 грудня 2005р. нею був здійснений платіж на суму 4 тис.грн., який компанія XYZ ще не одержала.

4. Емісійний дохід

Емісійний дохід XXX виник до входження цієї компанії в групу XYZ.

Завдання. Підготувати консолідований баланс групи XYZ на 31 грудня 2005 р.